

Výroční zpráva o výkonu regionálních funkcí v roce 2021

Pověřená knihovna: Městská knihovna Náchod, o.p.s.

1. Síť obsluhovaných knihoven

1 základní knihovna pověřená výkonem regionálních funkcí
10 základních profesionálních knihoven
59 základních neprofesionálních knihoven
10 poboček profesionálních a neprofesionálních knihoven
1 knihovna jiných sítí

Síť obsluhovaných knihoven se v průběhu roku změnila. Zastupitelstvo obce Velká Jesenice rozhodlo k 31. 12. 2020 zrušit Místní knihovnu ve Veselici. Vyřazení této knihovny z evidence knihoven pak v říjnu posvětilo i ministerstvo kultury. Jinak zůstala síť knihoven v náchodském regionu stejná jako v předchozím roce.

Z důvodu nezájmu zřizovatele zůstává od konce roku 2016 pozastavena činnost Obecní knihovny Hynčice. I nadále platí, že obec nemá zájem knihovnu definitivně rušit.

Mezi obsluhované knihovny patří i Odborná knihovna Oblastní nemocnice Náchod, která využívá výměnné fondy.

Se všemi zřizovateli neprofesionálních knihoven a šesti zřizovateli profesionálních knihoven uzavřela pověřená knihovna v roce 2021 Smlouvu o poskytování regionálních knihovnických služeb. Knihovnu, se kterou bychom tuto smlouvu neměli podepsanou, bychom pro další rok museli vyřadit ze sítě obsluhovaných knihoven. Znění smlouvy vycházelo ze vzoru, který nám poskytla Knihovna města Hradce Králové, a doplnili jsme ho o aktuálně platné standardy. Konečnou podobu nám pomohlo vytvořit i metodické oddělení SVK HK. Se zbylými čtyřmi profesionálními (střediskovými) knihovnami již byla smlouva uzavřena v minulých letech.

2. Finanční zajištění regionálních funkcí

Na výkon regionálních funkcí přidělil Krajský úřad Královéhradeckého kraje knihovně dotaci ve stejné výši, jako v roce předchozím.

Z celkové částky 2 304 000 Kč bylo 61% použito na osobní náklady (mzdy, sociální a zdravotní pojištění) a téměř 10% na nákup knihovnických služeb u čtyř profesionálních knihoven s právní subjektivitou (Červený Kostelec, Jaroměř, Nové Město nad Metují a Police nad Metují). Na nákup výměnného fondu bylo z dotace na výkon regionálních funkcí použito 524 862 Kč, což je téměř 23% z celkové částky dotace, zbývající náklady na nákup fondů byly uhrazeny z darů zřizovatelů obecních knihoven. Zbytek dotace byl využit na ostatní služby, nákup materiálu, cestovné a energie.

Na nákup výměnného fondu přispělo 48 zřizovatelů neprofesionálních knihoven částkou 359 174 Kč, což je o 616 Kč méně než v loňském roce.

Část obcí zřizuje více knihoven (Studnice, Kramolna, Velichovky, Rychnovek, Provodov-Šonov, Nahořany, Zábrodí, a v roce 2021 naposledy i Velká Jesenice), proto je počet přispívajících obcí nižší než počet knihoven.

Některé obce vydávají značné částky na nákup literatury do fondu vlastní knihovny a služeb výměnných souborů využívají minimálně (Hoříčky, Chvalkovice, Adršpach). Tyto obce na nákup výměnného fondu nepřispívají.

3. Hodnocení personálního zajištění regionálních funkcí

Regionální služby v okrese zajišťovali v roce 2021 pracovníci s přepočteným úvazkem 2,65. Z toho bylo 1,8 úvazku metodika, 0,65 zpracování fondu a 0,2 úvazku řízení a ekonomika. Úvazek zůstal stejný jako v roce předchozím.

Knihovnické služby byly objednány u čtyř profesionálních knihoven s právní subjektivitou (Červený Kostelec, Jaroměř, Nové Město nad Metují a Police nad Metují). Tyto knihovny zajišťují tvorbu a distribuci výměnných souborů z prostředků dotace na regionální funkce i z prostředků přispívajících obcí, a dále poradenskou a konzultační činnost pro základní knihovny provozované obcemi příslušných střediskových obvodů. Městská knihovna Jaroměř zajišťuje pro obecní knihovny svého obvodu i revize fondů. Revize ostatních neprofesionálních knihoven zajišťuje pověřená knihovna Náchod.

4. Výsledky činnosti dle standardů a priorit daných krajskou knihovnou

4.1 Poradenská a konzultační činnost

Konzultace byly podle potřeby poskytovány pracovníkům obsluhovaných knihoven i zřizovatelům těchto knihoven, týkaly se především výběru knih z výměnného fondu, zpracování statistiky, dotačních programů pro knihovny, automatizace knihoven, rekonstrukcí a obnovy vybavení knihoven a podmínek pro fungování knihoven v době koronavirové pandemie. Celkem bylo poskytnuto 69 konzultací, což je o 10 méně než v předchozím roce.

Další odpovědi na dotazy vedené telefonicky nebo e-mailem nejsou v počtu zohledněny, jedná se o velké množství kratších informací, které poskytujeme na vyžádání i z vlastní iniciativy.

V roce 2021 jsme uskutečnili 221 metodických návštěv, což jsou v průměru 3,7 návštěvy na jednu neprofesionální knihovnu. V porovnání s rokem 2020 jsme provedli o 43 metodických návštěv více. Metodické návštěvy se týkaly především rozvozu výměnného fondu, automatizace knihoven, aktualizace a revize fondu neprofesionálních knihoven, revize výměnného fondu, průzkumu prostorového vybavení knihoven, soutěže Knihovna roku a kontroly běžné činnosti těchto knihoven.

Všem profesionálním i neprofesionálním knihovnám byla poskytnuta pomoc při sestavování statistických výkazů.

V průběhu roku jsme emailem kontaktovali všechny zřizovatele knihoven do 3000 obyvatel a informovali je o záměru krajského úřadu vypsát nový dotační program, který by měl podpořit rozvoj takovýchto knihoven. Předběžný zájem o dotaci jich projevilo 13 - Česká Metuje, Heřmanice, Chvalkovice, Machov, Meziměstí, Nový Ples, Provodov, Slavoňov, Studnice, Šonov, Trubějov, Vlkov, Žďárky. Všechny knihovny jsme navštívili, pořídili na místě fotografie současného stavu a vyplnili podle pokynů dotazník k prostorovému a technickému vybavení zaslaný SVK HK. V listopadu jsme odeslali SVK HK souhrnnou tabulku s potřebnými informacemi o potencionálních žadatelích o budoucí dotaci. Tyto informace byly následně postoupeny krajskému úřadu.

Ke konci roku jsme pomáhali zpracovat třem knihovnám (Heřmanice, Řešetova Lhota a Studnice) žádost o dotaci z programu VISK 3.

Městská knihovna Náchod spravuje a dál pravidelně aktualizuje oddíl pro knihovny na svých webových stránkách (proknihovny.mknachod.cz). Jsou zde zveřejňovány aktuální informace z oboru, materiály pro práci v knihovnách, pozvánky na semináře a exkurze, fotogalerie z exkurzí, výroční zprávy RF, zápisy z Burzy nápadů, apod. Součástí je i adresář knihoven regionu Náchod.

V rámci regionálních funkcí pomáhají střediskové knihovny svým neprofesionálním knihovnám se zakládáním a správou webových stránek. Většina těchto knihoven využívá šablonu webknihovny.cz. O vkládání informací a aktualit na webové stránky se ve většině případů stará metodik, protože samotní knihovníci nemají dostatek technických schopností a dovedností k jejich správě. Knihovníci, kteří projeví zájem si své stránky spravovat sami, byli v administraci stránek proškoleni.

Na Královéhradeckou knihovnickou konferenci, jejíž téma v roce 2021 bylo "Knihovny podporují čtenářství dětí a mládeže", jsme nabídli příspěvek paní Hany Novákové z Knihovny Břetislava Kafky v Červeném Kostelci. Knihovna má dobrou spolupráci s místními akčními skupinami, společné projekty se zaměřují na čtenářskou gramotnost. Rok 2020 ukázal velký zájem pedagogů o doporučené knižní tipy na aktuální literaturu pro děti a mládež. Na základě konkrétních požadavků je vytvářena ve spolupráci s kolegy z polické, velkopoříčské a českoskalické knihovny dobře strukturovaná databáze, která by měla sloužit učitelkám a učitelům z našeho okolí, ale nejen jim. Cílem je vytvořit několik forem „databáze“. Vizitky knížek by měly být zpracovány jak v papírové podobě, která by byla k dispozici ve všech zapojených knihovnách, tak v elektronické formě na webu. Dále chtějí natočit několik videí, ve kterých by knihovnice představovaly doporučované tituly. Plánují uspořádat v knihovnách i živá setkání nad vybranými tituly, zacílená na učitele i další veřejnost, kterou literatura pro děti a mládež zajímá. Efekt tohoto snažení nebude okamžitý, ale knihovnice věří, že vložená práce a čas bude v budoucnu doceněna. Prohloubí spolupráci škol a knihoven. Mohla by rozprout diskusi nad vybranými tituly a celkově i směřování dětských oddělení knihoven do budoucna, aby mohly najít své pevné místo ve vzdělávacím systému českého školství.

Dvěma knihovnám jsme v roce 2021 pomohli při realizaci kulturních, vzdělávacích a komunitních akcí. U Městské knihovny v Meziměstí to byla pomoc s propagací její akce pro knihovníky a učitele „Učíme se příběhem“ – článkem umístěným na webu proknihovny.mknachod.cz a rozesláním pozvánky všem knihovnám v regionu Náchod i okolí. Obecní knihovně ve Studnici jsme pomohli se zapojením do celostátní akce Bookstart – S knížkou do života.

4.2 Hodnocení knihovnických činností

Pro udělení titulu Knihovník roku 2021 jsme do kategorie knihovnice/knihovník malé veřejné knihovny nominovali paní Janu Simonovou z Místní knihovny v Křinicích. Ocenění získala za dlouholetou knihovnickou činnost.

Do soutěže Knihovna roku Královéhradeckého kraje jsme přihlásili Obecní knihovnu ve Studnici. Krajská komise pak po červnové návštěvě nominovala studnickou knihovnu do celostátního kola soutěže. To byla pro nás zcela nová zkušenost. Uvítali jsme nabídku

členky krajské komise Bc. Evy Semrádové na online schůzku, kde padly nápady, jak studnickou knihovnu co nejlépe připravit na návštěvu komise pro celostátní kolo. Zaměřili jsme se na knihovní fond, webové stránky knihovny, a snažili se podle připomínek vychytat všechny drobnosti v prostorovém vybavení a ve funkčnosti interiéru. Kromě paní knihovnice Miloslavy Koncošové se do příprav aktivně zapojila i starostka obce Mgr. Kristýna Kubínová. Ze závěrečného předávání cen Ministerstva kultury ČR si nakonec Miloslava Koncošová odvezla ocenění za kreativní a inspirativní práci s malými čtenáři a podporu dětského čtenářství s důrazem na místní tradice a lokální historii.

Všechny knihovnice i knihovníci byli v průběhu roku informováni, že v roce 2022 bude Krajským úřadem Královéhradeckého kraje vyhlášena nová soutěž veřejných knihoven. Cílem soutěže je oceňovat kvalitní knihovní služby a pestrou nabídku vzdělávacích a kulturních aktivit zaměřenou na místní komunitu. Soutěžící knihovny jsou pro ostatní knihovny příkladem dobré praxe a ocenění je povzbuzením pro knihovníky v jejich další práci. Pravidla krajské soutěže respektují podmínky, které platí pro celostátní soutěž vyhlašovanou Ministerstvem kultury. Východiskem pro hodnocení knihoven jsou celostátní knihovnické standardy, zohledňuje se úspěšná účast v krajském kole soutěže Vesnice roku. Úspěšné knihovny získají finanční dar a vítězná knihovna postoupí do celostátního kola soutěže Knihovna roku.

Knihovnu, která by v roce 2022, zastupovala v soutěži náhodský region, už máme předběžně vybranou.

Aktualizaci záznamů v centrálním adresáři knihoven si profesionální knihovny zajišťují samy podle aktuálních změn, nejméně však 1x ročně. Aktualizaci záznamů všech neprofesionálních knihoven provedla pověřená knihovna v březnu.

Spokojenost uživatelů zjišťovala Obecní knihovna ve Studnici anketou na svých webových stránkách. Žádná jiná knihovna průzkum spokojenosti uživatelů neprovedla.

4.3 Vzdělávání knihovníků, semináře a porady

V roce 2021 se uskutečnila 1 porada profesionálních knihoven. Covidová situace dovolila, že jsme se mohli sejít na živo. Porada se konala 8. 12. ve studovně Městské knihovny v Náchodě. Přes aplikaci Teams se k nám připojily i metodičky SVK HK a sdělily nám aktuální informace z oboru. Dalšími probíranými tématy byly statistika, novinky ve statistickém vykazování v roce 2022, vzdělávání knihovníků, zprávy z jednotlivých knihoven.

Dále proběhlo ve střediskových obvodech 6 porad knihovníků neprofesionálních knihoven. Hlavními tématy bylo statistické vykazování, aktuální dění v oboru, koronavirová pandemie, dotační programy pro knihovny, práce se čtenáři, knižní novinky. Na poradách obdrželi účastníci zpravodaj U nás a další knihovnické materiály. Součástí porady knihovníků z náhodského střediska byla i exkurze v místním pivovaru Primátor. Porada se pak konala v zasedací místnosti pivovaru.

Před Vánocemi ještě rozeslala pověřená knihovna všem knihovníkům v celém regionu dopis s aktuálními informacemi, pokyny ke statistice a s nabídkou vzdělávání. V dopise se znovu objevila zpráva o chystané krajské soutěži knihoven.

Pro pracovníky profesionálních i neprofesionálních knihoven uspořádala Městská knihovna v Náchodě tyto přednášky:

14.4.	Spokojenost, vyrovnanost, odolnost vůči negativním vlivům - online	21 účast.	2,5 vyuč. hodiny
8.12.	Možnosti spolupráce knihoven s MAS	12 účast.	1,5 vyuč. hodiny

4.4 Výměnné fondy

Stav výměnného fondu k 31. 12. 2021 je 86 269 knihovních jednotek. Roční přírůstek výměnného fondu za rok 2021 je 3 938 knihovních jednotek, úbytek je 1 333 knihovní jednotky. Aktualizace výměnného fondu probíhá průběžně podle potřeby. Vyřazována je jak zastaralá naučná literatura a beletrie, tak i multiplikáty málo čtených knih. Průběžně také sledujeme využití knih z výměnného fondu, které jsou v knihovnách umístěny po delší dobu (prolongace). Využívané knihy v knihovnách nadále zůstávají, méně využívané se nabízí k cirkulaci v jiných knihovnách. V roce 2021 jsme ve třech knihovnách regionu vyměnili kompletně celý výměnný fond.

Cirkulace výměnných fondů:

		soubory	svazky
Výměnné fondy v obsluhovaných knihovnách celkem		1 121	69 065
z toho	první půjčení dokumentů	164	10 464
	prolongace	957	58 601

V roce 2021 bylo do 59 obsluhovaných knihoven expedováno 164 souborů s 10 464 knihovními jednotkami. V průměru tak bylo do každé knihovny dovezeno 177 knih. Obsluhované knihovny měly k dispozici ještě dalších 957 souborů s 58 601 svazky z minulých let. Z celkového počtu 86 269 svazků výměnného fondu bylo v neprofesionálních knihovnách umístěno a využíváno více než 80 % tohoto fondu.

Oproti roku 2020 jsme do knihoven rozvezli o 2916 knih více.

Pracovnice metodického oddělení a pracovnice Městské knihovny Jaroměř provedly pravidelnou revizi celkem 22 670 knihovních jednotek, a to ve 12ti knihovnách (v obcích Bohuslavice nad Metují, Černčice, Česká Metuje, Hoříčky, Chvalkovice, Jasenná, Machov, Mezilesí, Nový Hrádek, Rasošky, Rychnověk a Říkov).

V roce 2021 proběhla po deseti letech pravidelná revize v Městské knihovně Náchod. Od dubna jsme jezdili do jednotlivých vesnic revidovat výměnný fond. Revizi jsme většinou spojili s rozvozem knih. Do jednotlivých knihoven jsme se museli vracet vícekrát, protože knihy byly v době revize rozpůjčovány a knihovnice nám je podle seznamu při vracení postupně dávaly stranou.

4.5 Nákup, zpracování a distribuce knihovního fondu z prostředků provozovatele

O službu žádá z obsluhovaných knihoven nepožádala.

4.6 Servis automatizovaného knihovního systému využívaného pro výkon regionálních funkcí

Do regionálního automatizovaného systému je v regionu zapojeno 21 knihoven. Ve středisku Náchod je 15 knihoven zapojeno v regionálním systému e-Verbis, ve středisku Nové Město nad Metují jsou 3 knihovny připojeny v regionálním systému Tritius, a ve stejném systému jsou připojeny 3 knihovny ve středisku Jaroměř. Servisní zásahy se týkaly základního nastavení funkčnosti systému a vyčistění chyb, u poskytovatelů knihovních systémů jsou zásahy v ceně licencí.

4.7 Stav zapojení oblasti do portálu Knihovny.cz k 31. 12. 2021

Do portálu Knihovny.cz je z naší oblasti připojena pouze Městská knihovna Jaroměř. Městská knihovna Náchod ani jiné profesionální knihovny v přípravách nepokročily.

5. Souhrnné zhodnocení regionálních služeb za rok 2021

Střediskový systém péče o neprofesionální knihovny má v regionu Náchod dlouholetou tradici. Tento systém se ukazuje být výhodným díky geografické blízkosti malých knihoven ke střediskům, dlouhodobému budování vztahů a vazeb s knihovníky i zřizovateli, a v neposlední řadě i díky možnosti zaměření většího úsilí metodika na menší počet knihoven.

Díky dotaci na výkon regionální funkce je možné všestranně rozvíjet knihovnickou činnost a regionální služby se tak stávají jasným přínosem v podpoře veřejných knihoven.

Významným prvkem regionálních funkcí jsou cíleně budované výměnné fondy pro využití v obecních knihovnách. Finanční podpora zřizovatelů neprofesionálních knihoven pak umožňuje budovat širší a pestřejší výměnný fond, který ve svém důsledku znamená možnost nabídnout čtenářům neprofesionálních knihoven větší a širší nabídku titulů.

Také v roce 2021 byl provoz knihoven citelně omezen vládními protiepidemickými nařízeními, která souvisela s pandemií covidu-19. Část roku byly knihovny pro veřejnost zcela uzavřené, následně si mohli čtenáři začít vyzvedávat rezervované tituly prostřednictvím výdejových okének. Knihovny mohly s omezeními, z nichž mnohá nadále platí, otevřít až v polovině dubna. Celá pandemická situace se promítla do návštěvnosti knihoven. Přesně tak, jako došlo ke značnému snížení hostů například v restauracích či návštěvníků v divadlech, na hradech a zámcích, snížil se také počet návštěvníků v knihovnách a počet jejich výpůjček. Jde především o starší generaci, která dříve knihovny vyhledávala nejen jako místo k zapůjčení knih, ale především jako komunitní místo k setkávání a popovídání si. Nyní se obávají nákazy a izolují se doma. Zároveň je pro knihovny velmi potěšující, že jim lidé v době uzávěry často psali, volali nebo i osobně říkali, jak jim otevřená knihovna chybí a jak se těší, až se vše vrátí do normálních kolejí. Přesvědčili jsme se tak o tom, že naše služby opravdu smysl mají. A věříme, že až se situace uklidní, najde si do knihovny cestu více a více lidí.

Přílohy: Výkaz výkonů a financování regionálních funkcí za rok 2021

Zprávu sestavil: Adéla Vlachová

Dne: 27. 1. 2022